

דו"ח מחקר מקוצר - טיפול באמצעות "טל-בריאות" בקרב המטפלים ממקצועות הבריאות

בתקופת הקורונה

יוני 2020

ביצוע: מחלקת מחקר והערכה, בית איזי שפירא

דוח מקוצר זה מתייחס לחלק מהממצאים הכמותיים שבהם עוסק המחקר. ממצאים כמותניים ואיכותניים נוספים יפורסמו בהמשך.

רקע: נגיף הקורונה התפרץ בישראל במהלך פברואר 2020 וגרם להשלכות מרחיקות לכת על הכלכלה והמשק, מערכות החינוך, תרבות, תחבורה, וכמובן על מערכת הבריאות. המטפלים והמטפלות במקצועות הבריאות נאלצו להתמודד עם מציאות חדשה ולהסתמך על מתן השירותים המקצועיים באמצעות טכנולוגיה ואמצעים אלקטרוניים ("טל-בריאות"). הטיפול באמצעות טל-בריאות בא לתת מענה לחלק מהקשיים והדילמות שהתעוררו בעקבות אסטרטגיות ההתמודדות עם הנגיף (ביניהם הריחוק החברתי והסגר). שימוש בטל-בריאות אמנם קיים שנים רבות בעולם, אך בעקבות התפרצות הווירוס הוא חלחל במהירות לשגרת יומנו, כמו גם לשגרת הטיפולים במקצועות הבריאות.

מטרת המחקר: הבקשה לביצוע מחקר עלתה מצוות מקצועות הבריאות של בית איזי שפירא שנאלץ להתמודד עם טיפול מרחוק. מטרת המחקר הינה ללמוד על החוזקות והאתגרים שבטיפול באמצעות טל-בריאות מנקודת מבטם של אנשי ונשות מקצועות הבריאות, על מנת לשפר אמצעי זה ע"י בניית כלים ומערכי הכשרה שיסייעו להעניק שירות מקצועי ומיטבי.

מחקר המשך, המתנהל בימים אלו, בוחן את הטיפול בטל-בריאות מנקודת מבטם של מקבלי השירות.

מתודולוגיה וכלים: שאלון דיגיטלי אנונימי שיועד למטפלים נבנה בשיתוף עם צוות מקצועות הבריאות מבית איזי שפירא ומחוצה לו. השאלון הופץ בתפוצה רחבה בפורומים, ארגונים ורשתות חברתיות לאנשי ונשות מקצוע מתחומי הפיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק וקלינאות תקשורת. איסוף הנתונים נמשך כחודש ימים בשיא תקופת התפרצות הנגיף (אפריל-מאי, 2020).

מדגם: המדגם כולל 307 אנשי ונשות מקצוע - 90 פיזיותרפיסטיות (29.3%), 116 מרפאות בעיסוק (37.8%) ו- 101 קלינאיות תקשורת (32.9%) מכל רחבי הארץ.

סיכום הממצאים:

1. טיפול באמצעות טל-בריאות לפני פרוץ וירוס הקורונה: מיעוט מהמדגם (7.5%) השתמש

באמצעי זה למתן טיפול – 13.3% מהפיזיותרפיסטיות במדגם, 5.2% מהמרפאות בעיסוק ו- 5% מהקלינאיות התקשורת. מתוכם, הרוב טיפלו בטל-בריאות בתדירות רחוקה (30.4%) או מידי פעם (34.8%), ורק 13% טיפלו בתדירות גבוהה. מרבית השימוש בטל-בריאות היה במתכונת של "אוף-ליין" - 39.1% דיווחו שטיפלו באמצעות מתן מידע והנחיות כתובות ו- 39.1% באמצעות מידע חזותי. 34.8% דיווחו שהם שוחחו טלפונית ו- 26.1% השתמשו בווידאו חזותי בזמן אמת ("און-ליין").

2. טיפול באמצעות טל-בריאות לאחר פרוץ וירוס הקורונה: נמצא גידול מובהק בשיעור

המטפלים בטל-בריאות לאחר פרוץ הקורונה.

לפני פרוץ הווירוס (%)	לאחר פרוץ הווירוס (%)	
7.5	57.7	כלל המדגם
13.3	55.6	פיזיותרפיסטיות
5.2	61.2	מרפאות בעיסוק
5	55.4	קלינאיות תקשורת

ערוצי טיפול - חל גידול בשיעורי הטיפול באמצעות מידע חזותי און-ליין (מ- 26% ל- 72.3% מכלל המטפלות המשתמשות בטל-בריאות). במקום השני, נמצא טיפול באמצעות מתן מידע והנחיות כתובות (56.5%), ולאחריהם שיחה טלפונית קולית (53.1%), וטיפול באמצעות מידע חזותי/וידאו אוף-ליין (50.8%). פיזיותרפיסטיות פחות משתמשות בערוצי און-ליין בהשוואה למרפאות בעיסוק ולקלינאיות תקשורת.

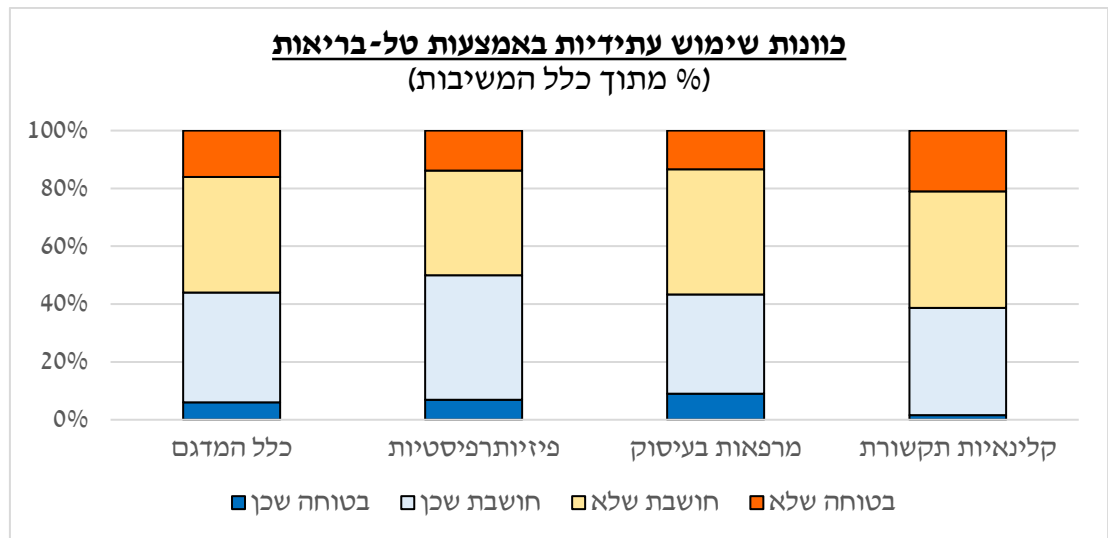
מטרות שימוש - 60% דיווחו שהשתמשו בטל-בריאות כחלופה לטיפול "המסורתי", בעוד ש- 34.7% השתמשו בו למטרות הדרכה וייעוץ. הפיזיותרפיסטיות משתמשות בטל-בריאות בעיקר למטרות הדרכה וייעוץ, ופחות כחלופה לחדר הטיפולים "המסורתי", כפי שמשמשות המרפאות בעיסוק וקלינאיות התקשורת.

3. תפישה כללית של טל-בריאות כאמצעי טיפול – טל-בריאות מקבל ציונים בינוניים על

שלושה פרמטרים שנבדקו. בהתייחס אליהם, נקודת החוזקה היחסית של טל-בריאות היא בתפישתו כמאפשר לשמור על מקצועיותן של נשות המקצוע (ממוצע 2.63 על סולם שבין 1 ל-4), וקצת פחות כערוץ המאפשר לתת מענה איכותי למטופלים (ממוצע 2.37), וכערוץ טיפול שהמטפלת מרוצה ממנו (ממוצע 2.23). באופן טבעי, משתמשות בטל-בריאות תופשות אותו באופן יותר חיובי בהשוואה לאלו שאינן משתמשות בטל-בריאות. לא נמצאו הבדלים מובהקים לפי תחום התמחות או לפי מקום העבודה, במרכז הארץ מול הפריפריה.

4. **הכשרה** – 77.4% מהמשיבות ציינו שלא קיבלו הכשרה פורמאלית לטיפול באמצעות טל-בריאות. 22.6% קיבלו הכשרה - 18.6% לאחר פרוץ הווירוס ו- 4% לפני פרוץ הווירוס.
5. **מודעות לחוזר מנכ"ל משרד הבריאות** - 56% מהמשיבות מודעות לקיומו של חוזר מנכ"ל בנושא, ומתוכן רק 19% קראו אותו בעיון. לא נמצאו הבדלים מובהקים בין תחומי העיסוק.
6. **כוונות שימוש באמצעות בטל-בריאות בעתיד בתום תקופת הקורונה** - 56% השיבו בשלילה (40% חושבות שלא, 16% בטוחות שלא). 44% השיבו בחיוב (38% חושבות שכן, 6% בטוחות שכן).

מסקנות ותובנות

1. תהליכי פיתוח והכשרה של מטפלים באמצעות טל-בריאות

וירוס הקורונה הביא לשינוי משמעותי ביחסם של מטפלים ומטפלות ממקצועות הבריאות ל- "עולם" הטל-בריאות. הגידול בשיעורי השימוש בטל-בריאות לצרכי טיפול, ובמתכונת "און-ליין", מצביע על צורך בפיתוח ובניית תהליכי הכשרה מותאמים לכל אחד ממקצועות הבריאות – פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק וקלינאיות תקשורת, כך שהמטפלים השונים יידעו לדייק את מטרות הטיפול, להכיר ולהיעזר בסביבה הטיפולית הטבעית של המטופל, לגייס ולפתח מיומנויות של מלווים/הורים של מטופלים צעירים, לפתח דרכים יצירתיות וחדשניות לטיפול וכו'.

2. פוטנציאל עתידי של טל-בריאות בעולם מקצועות הבריאות

הכוונות של נשות המקצוע לשימוש העתידי בטל-בריאות נמוכות משיעורי השימוש שנמדדו במהלך תקופת וירוס הקורונה. עם זאת, כוונות השימוש העתידי גבוהות פי 5 משיעורי השימוש בטל-בריאות לפני פרוץ הווירוס. מכאן, שווירוס הקורונה פתח בפני מטפלות רבים צוהר לערוץ טיפול נוסף. אמנם ייתכן ועבור מרביתן טל-בריאות אינו יכול להוות תחליף למפגש פנים אל פנים,

אך הוא חובק בתוכו פוטנציאל נרחב לטיפול במגוון מצבים בהם לא ניתן לקיים טיפול במתכונת "רגילה" - למשל במצבים של אשפוז ממושך, מטופל המתקשה בניידות, טיפול באוכלוסיות בפריפריה, מצבי חירום לאומיים ואפילו תנאי מזג אוויר קיצוניים.

3. **מיצוב טל-בריאות כאמצעי לטיפול**

טל-בריאות זוכה לציונים בינוניים מבחינת מקצועיות, איכות והעדפת המטפל. טל-בריאות אף לא נתפש כערוץ שיכול לתת מענה מתאים למגוון מצבים ומטרות טיפול בתתי-תחומים של פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק וקלינאות תקשורת. דבר זה אינו מפתיע לאור העובדה שהמטפלות והמטפלים מהתחומים השונים כמעט ולא זכו להכשרה, ונאלצו ללמוד תוך כדי תנועה כיצד מטפלים באמצעות טל-בריאות. סביר להניח שפיתוח ובניית תהליכי הכשרה תוך שיפור תשתיות, מתן ציוד מתאים והקניית כלי טיפול מתאימים יאפשרו שימוש מושכל, יעיל ומקצועי בטל-בריאות. חוויות טובות והצלחות טיפוליות ישפיעו על תפישה חיובית של טל-בריאות, וזאת הכרחית על מנת שטל-בריאות יתווסף לארגז הכלים של המטפלות.